

Amsterdam, 23 mei 2023

Aan de leden van de Raadscommissie Sociaal, Economische zaken en Democratisering

Betreft: Noodopvang dakloze gezinnen

Geachte leden van de raad,

Als Kinderombudsman en Bureau Straatjurist ontvangen wij met enige regelmaat hulpvragen en klachten van gezinnen die dakloos zijn geraakt. Hoewel wij lang niet alle zaken aan de gemeente voorleggen en we begrip en oog hebben voor de complexiteit van het probleem en het feit dat de toestroom de metropoolregio boven het hoofd groeit, maken we ons ernstige zorgen over de zaken die de afgelopen weken binnenkomen. De frequentie en de mate van schrijnendheid die wij nu horen van hulpverleners, buurtteams, advocaten, politie, andere gemeentelijke afdelingen en belangengroepen, hebben we niet eerder gezien.

Zo hebben wij contact met een gezin dat al maanden in een kelderbox woont en spraken we vorige week een moeder die met haar vier maanden oude baby opgepikt werd uit een bushokje nadat ze uit huis gezet was.

We maken ons zorgen over de betrokken kinderen en zijn bang dat we een humanitaire ondergrens bereikt hebben.

Bezuinigingen noodopvang

In 2021 heeft de toenmalige gemeenteraad ingestemd met een bezuiniging op de noodopvang. Daardoor is het aantal plekken gefixeerd op 200. Concreet zijn de criteria voor toegang tot de noodopvang aangescherpt. Dit geldt met name voor de bindingscriteria: die gingen al in 2021 van twee naar vier jaar. Daarnaast vangt de gemeente gezinnen niet meer op hangende de screening voor de toegang tot de mo/bw. Sinds begin april 2023 werkt de GGD bovendien met een wachtlijst voor toegang tot de noodopvang. Dat betekent dat ook gezinnen die wel recht hebben op opvang en dus in acute nood verkeren, moeten wachten totdat er plek is. Dan helpt wachtlijstbegeleiding door het Buurteam en/of de Regenbooggroep niet.

Gevolgen

In de brief van 9 september 2022 aan de gemeenteraad wordt gesteld dat er bezuinigd moet worden omdat de dakloosheid toeneemt en de uitstroom beperkt is. Wij maken ons zorgen over deze systeem-logica.

Het weigeren van deze gezinnen betekent immers niet dat ze er niet meer zijn. Het buurtteam heeft voor hen geen oplossing en is vaak de eerste stap in een reis langs instanties. We zien in praktijk bovendien dat deze instanties verkokerd en langs elkaar heen werken, naar elkaar terugverwijzen, er geen regiehouder is en er geen sprake is van een warme overdracht tussen gemeenten en organisaties onderling.

Dit leidt ertoe dat gezinnen meer dan eens onder de radar verdwijnen of in een eveneens kwetsbaar netwerk moeten verblijven en van bank naar bank hoppen. 'Netwerk' blijkt bovendien een ruim begrip: het gaat steeds vaker om onbekenden en misbruik en uitbuiting zijn geen uitzondering. Vaak ziet Veilig Thuis ook geen andere oplossing dan de kinderen veilig onderbrengen, gescheiden van hun ouders. Zo'n oplossing draagt bij aan het gevoel van onveiligheid die ouders en kinderen ervaren. Deze soms terloopse mededelingen maken dat gezinnen geen beroep meer durven te doen op officiële instanties.

Lobby landelijke oplossing

Binnenkort zal de Kinderombudsman samen met de verantwoordelijk wethouder in gesprek treden met Staatssecretaris van Ooijen om gezamenlijk te pleiten voor een landelijke oplossing voor de opvang van gezinnen zonder regiobinding. Zo'n oplossing zal naar verwachting echter niet op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Dit ontslaat de gemeente dan ook niet van de verplichting om de gezinnen te helpen die nu hulp nodig hebben.

Preventie en netwerk

In onze gesprekken met de gemeente wordt de oplossing gezocht in preventie. Ik ben het ermee eens dat dit een belangrijke pijler is, waar nog veel meer op ingezet moet worden. Ik raad de gemeente dan ook aan om de preventie scanner van de Preventie Alliantie hierop in te zetten. Zolang het elkaar opvangen echter nog ontmoedigd wordt door diezelfde overheid door het in stand houden of mondesmaat toepassen van maatwerk in het kader van de kostendelersnorm, er flinke hordes bestaan om aan een briefadres te komen, woningdelen nog steeds ingewikkeld is en inwonen direct een gevolg heeft voor toeslagen, zal opvang voorlopig nodig blijven. Daarbij komt

dat gezinnen nog steeds worden uitgesloten van tijdelijk wonen en projecten als 'Onder de Pannen'. Er liggen ambitieuze plannen voor de bouw van sociale huurwoningen, maar voor de korte termijn is dit geen oplossing.

Wat dan wel?

Als instanties zien we in toenemende mate dat kinderen vanwege slechte huisvestingssituaties in onveiligheid opgroeien. Iets dat hun ontwikkeling ernstig kan schaden. Deze kinderen moeten geholpen worden, ook als de situatie samenhangt met onhandige keuzes van hun ouders. Met de angst om op straat te belanden, hun kinderen kwijt te raken, de stress van het continue moeten verkassen, om maar niet te spreken over bureaucratische en taalbarrières, is het de vraag hoe zelfredzaam deze ouders zijn. Soms hebben gezinnen praktische hulp nodig om de juiste stappen te kunnen zetten. Door opvang ontstaat een situatie van relatieve rust en veiligheid, van waaruit nagedacht kan worden over duurzame oplossingen, binnen of buiten Amsterdam.

Bijgaand vindt u een opsomming van alle zaken die de afgelopen twee weken aan ons zijn voorgelegd. Wij vragen ons af of een behoorlijk handelende overheid mag bezuinigen als dit is waar de bezuinigingsmaatregelen toe leiden. Wij willen u dan ook met klem vragen dit te heroverwegen. Daarnaast verzoeken wij u uw oor te luisteren te leggen bij de professionals uit het veld (buurtteams, belangenbehartigers, ambtenaren) en hen te vragen wat zij zien en nodig hebben.

We zijn vanzelfsprekend bereid om ons standpunt toe te komen lichten.

Bij voorbaat dank voor uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Willemijn de Nooijer

Bureau Straatjurist

Anne Martien van der Does

Kinderombudsman en plv Ombudsman Metropoolregio Amsterdam

Bijlage:

Casuïstiek

Kindjes in kelderbox

Een moeder en haar twee kindjes van twee en drie jaar oud emigreren in november 2021 vanuit Chili naar Nederland. Moeders partner woont hier en ze willen graag samenwonen. Dat loopt mis en vanwege huiselijk geweld moeten moeder en kinderen de woning verlaten. Vanaf dat moment, nu enkele maanden geleden, verblijven en slapen ze in een kelderbox in Amsterdam Zuidoost. Moeder heeft geen netwerk. Het jongetje heeft gedragsproblemen. Het gezin heeft geen stromend water en doet hun behoefte op een emmer.

Opvang wordt afgewezen omdat het gezin nog geen vier jaar in Amsterdam verblijft. Veilig Thuis kan niets voor het gezin betekenen.

Opgepikt uit bushokje

Een kwetsbare jonge vrouw van 22 en haar vier maanden oude baby worden door een oplettende burger opgepikt uit een bushokje. Het meisje blijkt vertrokken te zijn uit haar studentenwoning nadat er gedreigd wordt met ontruiming. Ze verblijft her en der, maar kan geen slaapplek meer vinden. De vader van het kind is niet in beeld en de vrouw heeft al jaren geen contact meer met haar familie. Via de buurtapp wordt er een tijdelijke plek voor twee weken bij iemand thuis gevonden. Maar omdat de politie inmiddels ook op de hoogte is van de zaak, wil de verhuurder niet meer dat het meisje daar slaapt. De politie, die inmiddels ook betrokken is, schat de plek echter bovendien niet veilig in. Het meisje heeft wel binding, maar opvang krijgt ze voorlopig niet omdat de gemeente de plek wel voldoende veilig acht. Daar ontstaat een meningsverschil tussen de gemeente en de politie. Ook de ombudsman wordt ingeschakeld. De politie brengt moeder en baby bij gebrek aan een plek, naar de Stopera. Uiteindelijk is de gemeente bij wijze van uitzondering bereid om moeder en baby voorlopig op te vangen.

Onveiligheid leidt tot pingpongen

Een Marokkaanse moeder en haar zoon van negen volgen in november 2021 zijn vader die in Eindhoven een woning heeft gekregen. Moeder is in Marokko in een arm dorp achtergelaten door haar man en moet van haar schoonzus haar kleine woning uit vanwege ruimtegebrek.

Ze wil graag weer een gezin vormen met haar man. Eenmaal in Nederland blijkt vader ondanks zijn beloften over een beter leven, verslaafd en blijkt de situatie in de woning allesbehalve veilig.

De vrouw kan via haar zwager enkele maanden bij een man in Amsterdam verblijven. Daar maakt ze seksueel misbruik mee en nadat zij en haar zoon door de man in huis worden opgesloten, verlaat ze met behulp van de politie en Veilig thuis de woning. Ze komt echter niet in aanmerking voor opvang omdat ze niet voldoende binding heeft met de stad. Ze keert tot twee keer toe terug naar Eindhoven, maar wordt elke keer door de politie de woning uitgehaald vanwege de zeer onveilige situatie. De politie en Veilig thuis zetten haar op de trein naar Amsterdam. Amsterdam verwijst weer naar Eindhoven. Ook lijken de ketens van Veilig Thuis en de Blijfgroep niet op elkaar aan te sluiten. Veilig Thuis biedt wel aan om alleen zoon op te vangen en stelt nu dat wanneer ze nog een keer om opvang zal vragen ofwel weer teruggaat naar de man, haar zoon uithuisgeplaatst zal worden. De Blijfgroep oordeelt uiteindelijk dat mevrouw niet in aanmerking komt voor opvang omdat er geen aangifte bij de politie ligt.

Nu legaal, geen opvang meer

Een echtpaar woont al 28 jaar in Nederland. De man komt uit Ghana, zijn vrouw uit Litouwen. Ze hebben samen een zoon van 14 jaar. Ze zijn twee jaar geleden getrouwd. Meneer kreeg in 2021 een verblijfsstatus op grond van het unieburgerschap van zijn zoon. Het gezin komt uit een langdurige illegale onderhuursituatie. Toen dat eindigde hebben ze in de bed, bad, brood en daarna in opvang in Weesp en Amstelveen gezeten. Sinds twee jaar hebben ze een briefadres in Amstelveen bij een kennis. Ze hebben in Amstelveen en Amsterdam om opvang gevraagd. Omdat meneer nu legaal is, krijgt het gezin geen opvang meer. Beide gemeenten wijzen af vanwege het ontbreken van regiobinding.

Logeadres in ruil voor..

Een vrouw woonde tot drie jaar geleden in bij haar schoonouders. Na onveiligheid en diverse meldingen bij de politie, belandt ze met haar dochter op straat. Daarna, volgt een periode waarin ze met haar dochter van bank naar bank zwerft. Op twee adressen heeft ze te maken met seksueel misbruik door de verhuurder. Haar dochter heeft zware longproblemen en vanwege haar hoest, kan ze nergens lang blijven. Ook de vrouw zelf heeft door de stress inmiddels zware mentale en verschillende lichamelijke klachten waaronder hartklachten. Op dit moment verblijft ze met haar dochtertje bij een gezin in een kleine woning, waar ze als huishoudster wordt ingezet, iets wat haar lichamelijk zwaar valt. Ze vertelt dat het leven er zwaar is en ze zelfs soms met haar dochter het huis

niet uit mag. Hoewel de vrouw voldoende binding heeft met Amsterdam, stelt de gemeente dat ze niet voor opvang in aanmerking komt zolang ze nog ergens kan slapen.